

OBSAH

ÚVOD	9
Stručný souhrn na úvod aneb osvojování jazyka v několika větách	12
1 PŘEDJAZYKOVÉ OBDOBÍ (F. Smolík)	15
1.1 Prenatální a novorozenecká citlivost	15
1.2 Kategoriecká percepce řeči	17
1.3 Vývoj citlivosti vůči řečovým zvukům a hláskové struktuře	21
1.4 Vývoj vokalizací	23
2 PRVNÍ SLOVA A OSVOJOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSObY (F. Smolík)	25
2.1 Významy prvních slov	28
2.2 První slova v porozumění a produkci	31
2.3 Zrychlování tempa aneb slovníkový spurt	33
2.4 Rychlost osvojování a rychlé mapování	35
2.5 Vývoj pojmů a první slova	38
2.6 Osvojování slovníku, gramatika a teorie mysli	40
2.7 Raná slovní zásoba a vývoj čtení	43
3 SLOVA A VĚTY (F. Smolík)	45
3.1 Telegrafická řeč	45
3.1.1 Vypouštění podmětů	48
3.1.2 Vynechávání dalších argumentů	50
3.2 MLU a další měřítka gramatické komplexnosti	51
3.3 Kreativita raných vyjádření	53
3.4 Osvojování gramatických morfémů	55
3.5 Rané porozumění a jeho prekurzory	58
3.6 Nadměrné generalizace	63
3.7 Osvojování složitějších struktur: negace	65
3.8 Osvojování složitějších struktur: doplňovací otázky	67
3.9 Osvojování dalších jevů	69
3.10 Vztah mezi prvními kroky v osvojování jazyka a učením se číst	72

4	STRUKTURA LEXIKA A GRAMATIKY (<i>F. Smolík</i>)	75
4.1	Vztah slovní zásoby a ostatních jazykových domén	76
4.1.1	<i>Modulární přístup</i>	76
4.1.2	<i>Lexikon a pravidla jako dvě možné reprezentace slovních tvarů</i>	80
4.1.3	<i>Kritika modulárního přístupu ke slovníku</i>	82
4.1.4	<i>Lexikalismus a kritika modularity</i>	85
4.1.5	<i>Je tedy slovník samostatnou dimenzí jazyka?</i>	85
4.2	Komplexnější jazykové schopnosti	87
4.2.1	<i>Morfologie, syntax, morfosyntax</i>	88
4.2.2	<i>Anaforické vztahy a interpretace zájmen</i>	90
4.2.3	<i>Pracovní paměť a jazykové schopnosti</i>	91
4.2.4	<i>Verbální usuzování</i>	93
4.2.5	<i>Pragmatika</i>	94
4.3	Expresivní a receptivní jazykové znalosti	96
4.4	Struktura jazykových znalostí a studium čtení	99
5	VÝVOJ FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ (<i>G. Seidlová Málková</i>)	101
5.1	Teorie vývoje fonologického povědomí	107
5.2	Hierarchické pojetí vývoje fonologického povědomí	114
5.2.1	<i>Slabičné povědomí</i>	115
5.2.2	<i>Povědomí na úrovni prétur a slabičného základu</i>	117
5.2.3	<i>Fonematické povědomí</i>	118
6	STRUKTURA FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ (<i>G. Seidlová Málková</i>)	121
6.1	Struktura fonologického povědomí z hlediska lingvistických jednotek	121
6.2	Struktura fonologického povědomí z hlediska kognitivních operací	123
6.3	Struktura fonologického povědomí se zahrnutím fonologických procesů	128
7	GRAMOTNOST (<i>G. Seidlová Málková</i>)	131
8	PORUCHY JAZYKOVÉHO VÝVOJE (<i>F. Smolík, G. Seidlová Málková</i>)	145
8.1	Dysfázie	146
8.1.1	<i>Definice a základní charakteristika dysfázie</i>	146
8.1.2	<i>Epidemiologie vývojové dysfázie</i>	148
8.1.3	<i>Narušení specifických oblastí jazyka</i>	149
8.1.4	<i>Diagnostické markery a etiologie</i>	150
8.1.5	<i>Genetika ve výzkumu vývojové dysfázie</i>	154

8.1.6	<i>Dysfázie a dyslexie</i>	157
8.1.7	<i>Vývojová dysfázie a vývojové procesy</i>	159
8.2	Dyslexie	159
8.2.1	<i>Vymezení dyslexie</i>	159
8.2.2	<i>Projevy dyslexie</i>	162
8.2.3	<i>Kognitivní obraz dyslexie</i>	165
8.2.4	<i>Vliv ortografické hloubky jazyka na projevy dyslexie</i>	172
9	DIAGNOSTIKA VÝVOJE FONOLOGICKÝCH SCHOPNOSTÍ (G. Seidlová Málková)	177
9.1	Obecně k problému hodnocení jazykových schopností předškolního dítěte	177
9.2	Typy úloh při diagnostice jazykových schopností	181
9.3	Klasifikace testů fonologického povědomí	188
9.4	Testové baterie pro hodnocení fonologického povědomí v předškolním věku	190
10	DIAGNOSTIKA VÝVOJE SLOVNÍ ZÁSObY A GRAMATICKÝCH SCHOPNOSTÍ (F. Smolík)	195
10.1	Diagnostika slovní zásoby	196
10.1.1	<i>Slovní zásoba v porozumění</i>	196
10.1.2	<i>Slovní zásoba v produkci</i>	201
10.2	Diagnostika gramatických a dalších schopností	202
10.2.1	<i>Velké testové baterie</i>	202
10.2.2	<i>Specializované metody</i>	208
10.2.3	<i>Analýza vzorků spontánního jazyka</i>	212
LITERATURA	219